

Ontwikkelplan SPORT; volop in beweging

Sport

Sport¹ is meer dan bewegen². Sport is aantrekkelijk en belangrijk. Het biedt spelplezier, motiveert om te presteren en combineert ontspanning met ontplooiing. Daarom kiezen zoveel mensen voor sport. Sport is een verbindende factor in onze samenleving. Het draagt bij aan belangrijke doelen op het terrein van gezondheid, veiligheid, ontwikkeling van wederzijds respect, integratie, maatschappelijke binding en excelleren van talent. De gemeente wil de grote maatschappelijke waarde van de sport nog beter benutten. Wanneer we in dit ontwikkelplan spreken over sport bedoelen we hiermee sport en bewegen in de breedste zin van het woord.

Evaluatie 'kadernota sport en bewegen 2008'

In december 2013 is de 'kadernota sport en bewegen 2008' geëvalueerd. Er is geconcludeerd dat de in 2008 gestelde kaders en uitgangspunten niet meer volledig voldoen en dat er behoefte is aan nieuwe kaders op het gebied van sport en bewegen. Verder is geconcludeerd dat sport een belangrijke bijdrage levert aan maatschappelijke doelstellingen. Hierbij zijn twee vragen van belang:

- Hoe kan sport optimaal worden ingezet als middel om de gezondheid en het sociaal-maatschappelijke functioneren te optimaliseren?
- Welke spelregels hanteren we in gezamenlijkheid (gemeente en sportaanbieders) voor sportaccommodaties?

Ontwikkelplan SPORT; volop in beweging

Door de huidige ontwikkelingen in het maatschappelijk veld (transitie en decentralisaties³) wordt steeds duidelijker dat er behoefte is aan een flexibel sportbeleid. De verantwoordelijkheid van een groot aantal taken op het vlak van jeugd, gezondheid en participatie komt door de transitie bij de gemeente te liggen. Momenteel wordt druk gewerkt aan de uitwerking hiervan om onder meer inzicht te krijgen in de maatschappelijke doelstellingen van de gemeente.

Deze transitie wordt, in tijd bezien, gelijktijdig met het opstellen van dit ontwikkelplan nader ingevuld. Daarom is gekozen voor een 'beweegbaar' (flexibel) *ontwikkelplan* dat niet in beton is gegoten in plaats van een strak omlijnde kadernota. Om sport optimaal in te kunnen zetten bij de realisatie van maatschappelijke doelstellingen, is het niet wenselijk om vooraf kaders vast te stellen.

Sport aan zet bij de transitie

Het doel van het ontwikkelplan is een grotere sportdeelname en een actieve leefstijl van zoveel mogelijk inwoners van onze gemeente. Alle leeftijdscategorieën moeten de mogelijkheid krijgen om te sporten en te bewegen. Hierbij is draagvlak van de bestaande structuren zoals verenigingen en andere sportaanbieders, bijvoorbeeld fitness, dansscholen, etcetera essentieel. Bij hen ligt de basis voor een groter en breder sport- en beweegaanbod en een grotere en bredere sport- en beweegcultuur. Van deze verenigingen en andere sportaanbieders verwachten wij dat ze meer en meer zelfredzaam zijn en initiatief nemen waarbij zij gebruik maken van hun eigen netwerk. Daarnaast maken huidige economische en maatschappelijke ontwikkelingen het absoluut noodzakelijk dat verenigingen en sportaanbieders naar de toekomst toe meer met elkaar gaan samenwerken. Onze rol richt zich steeds meer op faciliteren, communiceren, en mogelijk maken (Dromen. Doen. Heusden.) waarbij we op de inhoud meer afstand gaan en moeten nemen.

De laatste jaren is sport ingezet als doel, gericht op het bevorderen van sportdeelname door jeugd. De sportdeelname in Heusden van kinderen van 6 tot en met 15 jaar is hoog, namelijk 86% (Wijkatlas Heusden 2013). Sport is een verbindende factor in onze samenleving en heeft raakvlakken met nagenoeg alle beleidsvelden.

Daarom is sport de komende jaren aan zet bij de volgende ontwikkelingen binnen de transitie:

- jeugdzorg;
- overheveling AWBZ-begeleiding naar Wmo;

¹ Sport: allerlei lichamelijke oefeningen en ontspanning waarbij vaardigheid, kracht en inzicht vereist worden.

² Bewegen: van plaats of stand (laten) veranderen.

³ Per 1 januari 2015 krijgt de gemeente er drie grote taken bij, namelijk de jeugdzorg, een deel van de Algemene Wet Bijzondere Ziektekosten (Awbz) gaat over naar de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (Wmo) en het verzorgen van werk en inkomen wordt uitgebreid voor de mensen die nu een Wajonguitkering hebben of onder de Wet Sociale Werkvoorziening (Wsw) vallen (Participatiewet).

- invoering Participatiewet;
- invoering van Passend onderwijs.

Bij de uitwerking krijgen de volgende thema's aandacht:

Gezondheid: wie sport, leeft gezond(er). Te weinig beweging en een ongezond voedingspatroon leiden tot overgewicht. Ongeveer de helft van alle volwassenen en één op de zes kinderen in Nederland kampt met overgewicht of obesitas. Mensen met overgewicht of obesitas hebben een verhoogde kans op tal van ziekten en chronische aandoeningen zoals diabetes, kanker en psychische klachten. Sport en bewegen zijn ook van groot belang bij de motorische en geestelijke ontwikkeling van kinderen. Wie al vanaf jonge leeftijd sport, heeft veel meer kans om gezonder oud te worden. Kortom, sport en bewegen houden mensen langer vitaal en voorkomen of vertragen daarmee een overgang tot (zwaardere) zorg. Gedacht wordt aan het invoeren van een verwijskaat voor huisarts/praktijkondersteuners waarin een doorverwijzing naar een sportaanbieder wordt geadviseerd.

Veiligheid en leefbaarheid: sport en bewegen bieden een alternatief voor het hangen op straat waardoor de veiligheid in buurten wordt bevorderd.

Participatie en zelfredzaamheid: wie met regelmaat sport en beweegt, houdt aansluiting met zijn omgeving. Het bevordert de sociale contacten en het voorkomt dat mensen vereenzamen waardoor de kans op een depressie kleiner wordt. Vanuit dit gegeven kunnen verenigingen en andere sportaanbieders juist hun maatschappelijke functie verder verbreden door ruimte te bieden aan dagopvang voor ouderen en/of gehandicapten.

Werk en inkomen: mensen die sporten en daardoor goed in hun vel zitten, ondervinden minder problemen (afstand tot) op de arbeidsmarkt. Werk is een belangrijke sleutel tot meedoen in de samenleving. De gemeente ondersteunt, waar nodig en mogelijk, werkgevers en werkzoekenden met een afstand tot de arbeidsmarkt. Denk hierbij aan Talent2Work⁴, Maatjesproject⁵ en de Meesterbeurs⁶. Is werken niet mogelijk, dan zet de gemeente in op vrijwilligerswerk en arbeidsmatige dagbesteding. Dit zorgt voor structuur en zelfvertrouwen. Van de uitkeringsgerechtigde wordt een maatschappelijke tegenprestatie gevraagd. De activiteiten die iemand verricht, moeten niet alleen maatschappelijk nuttig zijn maar ook bijdragen aan de ontwikkeling van de uitkeringsgerechtigde. Omdat extra handjes altijd welkom zijn, vormt het juist voor verenigingen en andere sportaanbieders een uitgelezen mogelijkheid om op beide onderdelen (Talent2Work en de maatschappelijke tegenprestatie) ondersteuning en/of hulp te bieden. Naast de maatschappelijke tegenprestatie van de uitkeringsgerechtigde, wordt er in een participatiesamenleving nadrukkelijk een beroep gedaan op de maatschappelijke betrokkenheid van verenigingen en andere sportaanbieders.

Integratie: sport en bewegen vormen een goede manier om meer structuur aan te brengen in het leven van kwetsbare mensen. Door samen in plaats van alleen te opereren, ontstaat er meer wederzijds begrip voor elkaar. Omdat de primaire focus op de sport ligt, geven sportverenigingen of een andere sportaanbieders mensen met verschillende culturele, maatschappelijke of sociale achtergronden de mogelijkheid om op een ongedwongen wijze met elkaar om te (leren) gaan.

Samenwerken moet!

Onder de huidige maatschappelijke en economische omstandigheden is samenwerken noodzakelijk. Maar dit gaat niet vanzelf. De Dromen. Doen. Heusden.-dag en het sportcafé zijn mooie voorbeelden van samenwerking. Voor sport vervult stichting De Schroef een spilfunctie. Ze legt de verbindingen tussen de verschillende partijen zoals verenigingen, andere sportaanbieders, scholen, fysiotherapeuten, maatschappelijk werk, huisartsen, etcetera, die ieder vanuit het eigen werkveld opereren. Onder meer door de inzet en ondersteuning van stichting De Schroef zijn er al diverse verbindingen tussen partijen gelegd die de volgende concrete projecten hebben opgeleverd:

- het citytrainersproject;
- Jeugdsportfonds;
- Sportkompas;
- GALM⁷;

⁴ Werkgelegenheidsproject van Baanbrekers en de gemeente Heusden.

⁵ Coaching van uitkeringsgerechtigden om de arbeidsparticipatie te vergroten.

⁶ Startersbeurs voor mensen van 50 jaar en ouder.

⁷ Groninger Actief Leven Model: beweeginterventies voor 55+

- Bewegen aan tafel;
- Valpreventie;
- het Ouder-kind sporten;
- Balanz4kidz.

Op deze manier worden win-winsituaties gecreëerd. Door met elkaar in gesprek te gaan en te blijven worden ervaringen en toekomstideeën gedeeld. Landelijk zijn er al diverse mooie voorbeelden waarbij de integratie tussen sport, welzijn en zorg verder zijn uitgewerkt. Projecten waarbij door de inzet van verenigingen, ouderen langer fit blijven en de zelfredzaamheid wordt bevorderd waardoor mantelzorgers worden ontlast. Centrale vragen zijn:

- welke behoefte speelt er in de wijk?
- hoe vinden sport, welzijn en zorg elkaar?

Een goed initiatief is het sportcafé waarbij partijen vanuit verschillende werkvelden worden samengebracht om actuele thema's bespreken. Een actueel thema is bijvoorbeeld de signaalfunctie van de vereniging. Tijdens een bijeenkomst van het sportcafé gaan partijen actief met elkaar in gesprek over hun rol en inbreng in deze veranderende samenleving. Een recent voorbeeld is de 'ontwikkelnota sport en bewegen' die is geschreven door vertegenwoordigers van fysiotherapeuten en sportverenigingen en waarin uitgangspunten zijn beschreven voor dit gemeentelijk ontwikkelplan sport en bewegen. De huidige veranderende samenleving en veranderende rol van de overheid vragen om een andere manier van denken en een andere aanpak. Bij deze transformatie is het de uitdaging om creatief te zijn en bestaande kaders te verlaten.

Wij dagen verenigingen en sportaanbieders uit om vanuit hun roots in de samenleving zelf naar creatieve oplossingen te zoeken en kansen meer dan ooit te benutten. Door hierbij ook de onderlinge samenwerking op te zoeken, kunnen verrassende ideeën ontstaan. Verder zijn wij ervan overtuigd dat de veerkracht van de lokale gemeenschap in al onze kernen zo groot is dat het mogelijk moet zijn om juist deze netwerken hierbij te betrekken. Ondanks dat de gemeente hierdoor wat meer op afstand komt, blijven wij ons inzetten om ook de 'sportieve' dromen te faciliteren en mogelijk te maken.

Sportaccommodaties

Sportaccommodaties vervullen bij het bereiken van maatschappelijke effecten een belangrijke en onmisbare rol. Maar die rol wordt steeds kritischer beschouwd. Vragen die zich bijvoorbeeld voordoen zijn:

- wordt de beschikbare ruimte wel voldoende benut?
- betekent dit dat er minder sportvelden nodig zijn?
- wie zijn nu eigenlijk de gebruikers?
- kunnen we die ruimte misschien anders gebruiken?
- kan het goedkoper?

En natuurlijk zijn er nog veel meer vragen voorstelbaar. Vragen die terecht worden gesteld omdat de maatschappij verandert. En natuurlijk blijft ook de opvatting over sportaccommodaties niet hetzelfde. De opvatting dat een sportaccommodatie een verzameling vormt van privé domeinen van sportclubs is passé. Ondanks de huidige maatschappelijke en economische veranderingen en de druk op het voortbestaan van voldoende sportmogelijkheden, bestaan er zeker kansen voor de sport in de toekomst. Kansen door zowel functieverbreding en concentratie van voorzieningen als kansen op organisatorisch vlak.

Bij de behandeling van de voorstellen over de uitbreidingsinvesteringen en tijdens de evaluatie van de 'kadernota sport en bewegen 2008' is geconcludeerd dat het aantal sportvoorzieningen in onze gemeente voldoende is. Ook gelet op de huidige financiële omstandigheden, worden er in de komende periode geen aanvullende uitbreidingsinvesteringen in sportaccommodaties gedaan behoudens de investeringen die op dit moment al in de begroting zijn opgenomen. Hoewel het voorzieningenniveau voldoende is, kan het door multifunctioneel gebruik efficiënter worden benut. Sportverenigingen moeten ook voor wat betreft de accommodaties inzetten op de samenwerking van verenigingen onderling, maatschappelijke organisaties, anders georganiseerde sport (sportscholen, fitnesscentra) en/of het bedrijfsleven. Veel sportverenigingen zijn zich hiervan bewust, denken na over hun inbreng en zijn bereid accommodaties in dienst van de maatschappij te stellen. Het is belangrijk dat er wederzijds, dus zowel van de kant van de gemeente als van de sportverenigingen, wordt aangegeven aan welke spelregels behoefte is.

Privatisering van sportaccommodaties is geen doel op zich. Doen er zich mogelijkheden voor, en is er sprake van een win-winsituatie, dan worden de mogelijkheden onderzocht.

Financiën

Ook de gemeente Heusden staat de komende jaren voor een aanzienlijke ombuigingstaakstelling, onder andere vanwege de bezuinigingen door het Rijk. Hieraan moet in principe iedere sector in onze gemeente een bijdrage leveren. Sport vormt hierop geen uitzondering. De gemeente ondersteunt de sportsector nu in financiële zin via accommodaties, sportstimulering en directe subsidie aan verenigingen voor jeugdleden. De keuze voor 'sport als middel om de gezondheid en het sociaal-maatschappelijke functioneren te optimaliseren' biedt overigens ook financiële kansen. Door sport (veel meer) in te zetten als instrument bij preventief jeugdbeleid, Wmo, gezondheidszorg en/of de Participatiewet (en deze als zodanig te benoemen), kunnen nieuwe financieringsbronnen worden aangeboord. Hierbij is het van belang dat de kansen worden omgezet in successen.